

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K razlagi §§-ov 887 in 1217 obč. drž. zak. Kupna pogodba ni ženitna pogodba, četudi je bila sklenjena povodom nameravane ženitve.

Zakonska A. in B. M. sklenila sta koncem julija meseca 1890. l. s svojo hčerjo C. in njenim ženinom D. V. pod pogojem, da se vzameta v zakon, ustno kupno pogodbo, po kateri sta jima prodala svoje posestvo vlož. št. 64 v Z. za 600 gld. kupnine in stanovanje; tudi se je dogovorilo glede kupnine, da C. in D. V. v kratkem plačata 300 gld. brez obrestij in da se v pismo, ki se napravi v dokaz te kupne pogodbe, postavi namesto 600 gld. kupnine samó 300 gld. in pa stanovanje, to zategadelj, da se prihrani nekaj troškov, od ostalih 300 gld. pa bode plačevati obresti. — Dne 3. avgusta meseca 1890. l. dali so A. in B. M. ter njiju hči C. in le-te ženin D. V. spisati notarsko pismo, imenoma izročilno pogodbo, in v njej je poleg drugega zapisano, da D. V. in C. M. nameravata vzeti se v zakon, da zaradi te nameravane ženitve roditelja A. in B. M. odstopata in izročata ter sta s to pogodbo uže odstopila in izročila svoji hčeri C. M. in njenemu ženinu D. V. posestvo vlož. št. 64. s stavbeno parcelo kat. št. 79. in njivo kat. št. 489/16. v Z. za 350 gld. in da privoljujeta, naj se lastninska pravica vknjiži D. V-u z jedno in C. M-ovi z drugo polovico; da bodoča novoporočenca rečeno posestvo prejemata in bodeta kupnino 300 gld. plačala v treh letnih obrokih po 100 gld., ostalih 50 gld. pa da roditelja hčeri C. M. odpuščata na račun njenega bodočega dednega deleža, in konečno, da ta pogodba zadobode svojo polno pravno moč, ko se med bodočima zakoncema zvrši cerkvena poroka. — C. M. in D. V. sta res stopila v zakon in na to se je temeljem navedenega notarskega pisma pravica lastninska pri posestvu vlož. št. 64. v Z. zanju vpisala.

Ko pa sta zakonska A. in B. M. zahtevala, da naj novoporočenca njima plačata tistih 250 gld., kateri po dogovoru v listino, pričujočo za pogodbo, niso bili postavljeni, uprla sta se jima novoporočenca, tako da sta morala zoper zakonca V. vložiti tožbo na plačilo istih 250 gld.

Okrajno sodišče je to tožbo odbilo iz nastopnih razlogov:

S to tožbo hočeta tožitelja, da jima toženca plačata 250 gld. kakor del kupnine za posestvo vlož. št. 640. Z., katero sta bila toženima zakoncema prodala, in utemeljujeta to svojo zahtevo, rekši, da v juliji meseci 1890. l. sta sklenila s tožencema kupno pogodbo, s katero sta tožencema prodala posestvo vlož. št. 64. v Z. za dogovorjeno kupno ceno 600 gld. in za stanovanje, ter se je tudi dogovorilo, da tožena zakonca plačata tožiteljema v kratkem 300 gld. brez obrestij ter da se bode v kupno pismo, katero naj dokazuje to pogodbo, zapisalo kakor kupnino namesto 600 gld. samó 300 gld. in pa živež, ker se tako prihrani nekaj troškov. Tožitelja sta še navedla, da sta dne 3. avgusta 1890. l. s tožencema vred došla k c. kr. notarju v S. in so po dogovoru vsi zahtevali, naj se zapiše pogodba, po kateri tožitelja posestvo vlož. št. 64. v Z. prodasta tožencema za 350 gld. kupnine in da bodeta to kupnino kupitelja plačala v treh letnih obrokih po 100 gld., ostalih 50 gld. pa sta tožitelja odpustila tožencema kakor zetu in hčeri. Temeljem kupne pogodbe postala sta tožena zakonska D. in C. V. knjižna lastnika posestva vlož. št. 64. v Z., a za tožitelja se je na to posestvo vpisala zastavna pravica za kupnino 300 gld s 5% obrestmi in za služnost stanovanja. Ker sta tožitelja posestvo vlož. št. 64 v Z. prodala za 600 gld., od katerih sta 50 gld. odpustila hčeri C. V. na račun njenega bodočega dednega deleža, in ker je za tožitelja na rečenem posestvu zavarovan del 300 gld., torej zahtevata tožitelja od tožencev ostalih 250 gld. kupne cene.

Toženca ugovarjata tem tožbenim navedbam, da se je kupna cena posestva dogovorila za 350 gld., in zanikata, da bi bila to posestvo kupila za 600 gld., sklicujoč se na notarsko pismo ddo. v S. dne 3. avgusta 1890. l., po katerem sta tožitelja odstopila tožencema povodom nameravane ženitve posestvo vlož. št. 64. v Z za 350 gld.

Po določbi §a 887. obč. drž. zak. je dolžnost tožiteljev dokazati, da od ustnega dogovora glede na določitev kupne cene, ki se ne strinja s pismeno pogodbo, nista odjenjala, a v tem slučaju je treba po §-u 916. obč. drž. zak. opravilo, če je bilo na videz sklenjeno, presojati po njegovem pravem svojstvu. Takšno dokazovanje pa v le-tem sporu ni možno niti dopustno, kajti pismeno

pogodbo, notarsko pismo ddo. v S. z dne 3. avgusta 1890. l. treba je smatrati za ženitno pogodbo po §-ih 1217 in 1218 obč. drž. zak., katera ima za predmet doto in mora torej po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak., da je veljavna, storjena biti v notarskem pismu, in tako tudi ustna pogodba, katero trdita tožitelja, ni zadobila veljave. Bilo je torej tožbo odbiti kot neutemeljeno. —

Na apelacijo tožiteljev je višje sodišče premenilo prvo sodno razsodbo in spoznalo, da je izid pravde zavisen od glavne prisege o dejanskih navedbah tožbe.

Razlogi.

Ni pritrditi nazoru prvega sodišča, da bi pogodba, sklenjena med obema strankama dne 3. avgusta 1890. l., bila gola ženitna pogodba po smislu §-ov 1217 in 1218 obč. drž. zak., kajti v njej ni samo nijedne besedice o kaki doti, ampak izrecno se v njej pripoznava, da sta obe stranki med sabo sklenili izročilno pogodbo, da sta tožitelja tožencema svoje posestvo odstopila za določeno ceno in sta se toženca zavezala plačati odstopnino, tako da je v tem pogledu pogodba bistveno kupna pogodba po smislu §-a 1053 obč. drž. zak., kateri ni treba notarskega pisma, da je veljavna. Ako tožitelja dokazeta, da je pri ustnem sklepu te pogodbe bila kupna cena za njuno posestvo ustanovljena na 600 gld. in sta se obe stranki porazumeli, da morata toženca v kratkem plačati 300 gld. brez obrestij, ostalih 300 gld. pa naj se obrestuje in da samo teh drugih 300 gld. daste stranki kakor kupno ceno postaviti v pismeno kupno pogodbo, tedaj ni moči smatrati pismene pogodbe kot takšne, ki bi ne soglašala z ustno pogodbo, nego je dejanski povedano v njej, da toženca morata 300 gld. kupnine plačati v treh obrokih in eventualno od njih dajati 5% obresti, in tako je to pismo napisano po smislu ustne, uže preje sklenjene pogodbe. To pismo ni v nikakem odporu z ustno pogodbo, nego je le del prvotne ustne pogodbe, in tu ni, da bi se s pridom ugovarjal predpis §-a 887. obč. drž. zak., nego poleg tega pisma lahko povse dobro ostane v veljavi drugi del ustnega zmenka, ki se je bil poprej dogodil.

Toženca nista trdila, še manj pa sta dokazala, da sta se obe stranki morebiti po ustni pogodbi, katero trdita tožitelja, zjediniili v nečem drugem, in da je zaradi tega bil zrušen prvotni zmenek.

Ako bode torej dokazano, da se je kupnina dejanski dogovorila za 600 gld., onda sta toženca dolžna po §-ih 1053, 1062, 904, 1333 in 1334 obč. drž. zak., da ne plačata samo vsote, navedene v pismu notarskem, nego tudi ostalih 300 gld., ali, ker sta jima tožitelja odpustila 50 gld., samo 250 gld., katere sta se ustno zavezala plačati v kratki dobi s 5% zamudnimi obrestmi vred. Nazor, češ, tožitelja naj bi dokazala, da od prvotne ustne pogodbe nista odjenjala, ni pravi, kajti to, da tožitelja nista pustila te pogodbe, dokazuje uže tožba sama, s katero dosejata plačilo kupnine, dogovorjene z ustno pogodbo. Pač pa bi bila popreje dolžnost tožencev dokazati, da sta tožitelja odjenjala od one ustne pogodbe ter nekaj drugega dogovorila, ker notarsko pismo, kakor uže rečeno, o tem ne podaje nikakega dokaza.

Na revizijo tožencev je najvišje sodišče z odločbo z dne 16. septembra 1891, št. 9127 potrdilo višjesodno razsodbo iz razlogov: Rasodbo višjega dež. sodišča je potrditi. Uvaževalo se je, da se pogodba, pričevana s pismom notarskim, kaže po svoji vsebini in svojem bistvu kot kupna pogodba in da tega nič ne predrugači to, če je bila pogodba storjena povodom, ko sta se ženila kupitelja, in če jej je bila pogoj ta ženitev. Uvaževalo se je tudi nadalje, da izrecen dogovor, naj bi se jedna določba ustno storjene pogodbe ne vzela v pismeni odpravek, očitvidno izključuje vporabo §-a 887. obč. drž. zak., ako se gleda na smisel in smoter tega zakonovega predpisa.

b) Redna posestna tožba.

Josip V. vložil je proti zakonskima Mateju in Mariji P. pri okrajnem sodišči v N. tožbo z dne 16. avgusta 1884 in v njej prosil, češ da vzame za predmet tožbe 200 gld., naj bi okrajno sodišče po završenem sumarnem postopanju spoznalo za pravo, da sta njega zakonska P. (tako in tako) v zakupnih pravicah motila in mu napravila za 101 gld. 40 kr. škode, da sta dolžna vzdržati se vsake motitve . . . postaviti vse v prejšnji stan in tožitelju povrniti 101 gld. 40 kr. škode.“

Na to tožbo je okrajno sodišče v N. z odlokom z dne 16. avgusta 1884 uvedlo sumarno postopanje po ces. uk. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. Zoper odlok ni bilo pritožbe.

Po završenem postopanju je okrajno sodišče v N. izdalo končni odlok z dne 29. septembra 1884, s katerim je tožbo odbilo glede na to, da v tej pravdi, za katero je bilo po vsebini tožbe zaradi motenja posesti zakupnih pravic (§-a 313 in 339 obč. drž. zak.) določiti jedino le postopanje po ces. ukazu z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., tožena zakonska Matej in Marija P. nista dobrovoljno pripoznala zahtevane odškodnine, tako da se o le-tej po §-u 5 naved. ukaza ni dalo razsojati, in potem, ker je tožitelj pri obravnavi pripoznal, da motitvena dejanja tožencev trajajo uže dve leti in je tako tožbena pravica za pravdo zaradi motene posesti zakupnih pravic zastarela po §-u 2 naved. ukaza.

Rekurz Josipa V. je višje dež. sodišče zavrglo utemeljujoč:

Na tožbo, vloženo dne 16. avgusta 1884. l., katera se po vsebini in končni svoji prošnji kaže kot tožba zaradi motene posesti zakupnih pravic in ki dosega prejšnji stan ter povračilo škode po smislu §-a 2 ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., se je po pravu z odlokom z dne 16. avgusta 1884 uvedlo postopanje po ces. ukazu z dne 27. oktobra 1849, ker brezpravno poseganje v posest zakupnih pravic ali preganjanje iz te posesti je po §-ih 1. in 2. naved. zakona lahko predmet pravdi zaradi motene posesti. S tega stališča je končni odlok prvega sodnika popolnem utemeljen v zakonu, ker po §-u 2. naved. zak. je tožba prepozno vložena glede na to, da je zadevna motitev pričela uže 1882. l. in se nadaljevala 1883. l., da pa je tožba bila podana stoprav dne 16. avgusta 1884. l. To, da se v tožbi zahteva odškodnine, ni važno, ker glavno vprašanje dela v tem slučaju motena posest, odškodninskih zahtev pa v tem postopanju sploh ni uvaževati, nego jih je treba po §-u 2. ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. pasti v rednem postopanju. Na zahtevo pritožbe, da bi se končni odlok razveljavil in sodišču zaukazalo, naj v tožbi odloči po predpisih sumarnega postopanja, ni bilo ozirati se, ker je moči odločiti jedino le po onih predpisih, po katerih je na tožbo bilo uvedeno postopanje.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 30. decembra 1884, št. 14656 ugodilo izvenredni pritožbi Josipa V., razveljavilo obe nižjesodni odločbi ter postopanje, iz katerega sta bili izešli, zlasti tudi tožbeni odlok z dne 16. avgusta 1884 ter zaukazalo okr. so-

dišču v N., naj uvede na tožbo, vloženo dne 16. avgusta 1884, sumarno postopanje po dvor. dekr. z dne 24. oktobra 1845, št. 906 zb. pr. zak. in ces. ukazu z dne 16. novembra 1858, št. 213. drž. zak. glede na to, da Josip V. po svoji tožbi očitvidno ni hotel, naj bi se uvedlo postopanje po ces. uk. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., ker je izrecno prosil sumarnega postopanja, češ tudi, da vzame za predmet tožbe 200 gld., ker on sam navaja, da so se dejanja, katerih dolži toženca, dogodila uže davno poprej, in s tožbo tudi dosega plačilo odškodnine 101 gld. 40 kr.; glede na to, da Josip V. svoje prošnje ne upira na dejansko posest, nego na najemno pogodbo, sklenjeno s tožencema, in trdi, da toženca z navedenimi fakti nista izpolnila svojih zavez iz zakupne pogodbe in tako tožitelja v njegovih pravicah oškodovala in motila; glede na to torej, da se tožba kaže kot tožba iz pogodbe na odškodnino in sicer kot tožba iz razmerja, obstoječega med spornima strankama, in zategadelj odlok z dne 16. avgusta 1884 na tožbo Josipa V., s katerim je bilo uvedeno postopanje po ces. uk. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., ni po zakonu.

c) K ravnopravnosti slovenskega jezika pri sodiščih.

Pri deželnem sodišči Ljubljanskem vložila sta Ana K. in Anton Z. za nedol. Martina K. po dru. T. tožbo de praes. 21. avgusta 1891, št. 7067 proti Martinu K. po dru. Sch. zaradi očetstva. Tožba je bila slovenska in slovenski so bili vsi spisi, katere sta tožitelja vlagala v tej pravdi. Toženec je vlagal nemške spise. Inrotulacijski zapisnik z dne 22. februarja 1892, št. 1748, sestavlja se je zgolj s slovenskim jezikom.

Le-tá zapisnik rešujoč izdalo je sodišče nemški „Beurtheil“ z dne 5. marcija 1892, št. 1748. Tožitelja sta zaradi tega z vlogo de praes. 13. marcija 1892, št. 2303 nemško medsodbo sodišču vrnila ter ga prosila, naj bi jima izdalo in vročilo ta spis v slovenskem jeziku.

Deželno sodišče Ljubljansko pa je to prošnjo z odlokom z dne 15. marcija 1892, št. 2303 odbilo, utemeljujoč: „Iz besedila minist. ukaza z dne 3. aprila 1883, št. 4224 glede rabe slovenščine pri sodiščih je posneti, da je izdajati rabsodbe v slo-

venskem jeziku v pravnih, pri katerih se je obravnavalo izključno v tem jeziku. V nadpisni stvari vlagal je pa toženec svoje govorice v nemškem jeziku. Izdaja midsodbe v tem jeziku se strinja z obstoječimi propisi, torej se le-tej prošnji ugoditi ne more.“

Zoper ta odlok sta tožitelja vložila slovenski pisan rekurz, a višje dež. sodišče v Gradcu ga je z nemški pisano odločbo z dne 13. aprila 1892, št. 3945, de intim. z dne 30. aprila 1892, št. 3751 zavrglo kot neutemeljen in potrdilo izpodbijani odlok glede na to, da, odkar je uveden obči sodni red z dne 1. majnika 1781, št. 13 zb. pr. zak., bila je pri sodiščih na Kranjskem nemščina deželni jezik, in da je torej tudi sodna rešila bilo izdajati v le-tem jeziku (§ 13 obč. sod. r.); glede na to, da od tistih dob ni bila dana zakonita določba, po kateri bi v tistih sporih, v katerih je tožba sicer slovenska, a se vendar ni obravnava vršila zgolj s slovenskim jezikom, bilo treba tudi razsodbe strankama izdajati v slovenskem jeziku; glede na to torej, da je v tem slučaju midsodba, spisana v nemškem jeziku, spisana po obstoječih predpisih; potem glede na to, da obči sodni red natančno določa slučaje, v katerih je dopustno znova vročiti razsodbo, da pa takega slučaja tukaj ni.

Tožitelja sta na to vložila izvenredni revizijski rekurz v katerem sta poleg drugega naglašala tudi nastopno: Gre tukaj za pravico, da k sodišču polagava spise v najinem, slovenskem jeziku in da od sodišča dobivava istotako odločbe v slovenskem jeziku. Ta pravica je vsem narodom, kateri upotrebljajo kak, v deželi navadni jezik, ustanovljena in zagotovljena s členom XIX. temeljnega drž. zak z dne 21. decembra 1867. l. Slovenščina je v kronovini kranjski „v deželi navadni jezik“ in o tem ne more biti posebno nobene dvojbe za področje deželnega sodišča Ljubljanskega. Ako torej kdo pri tem sodišči vloži slovensko tožbo, potem je gotovo sodišču dolžnost, da izdá rešilo pravde v slovenskem jeziku. Dolžnost svojo, izdajati slovenska rešila na slovenske vloge, pripoznava dež. sodišče Ljubljansko sám o tem, da je najin tožbeni, replični spis i. t. d. rešilo slovenski. Če pa izdaja te male odloke v slovenskem jeziku, potem bi se pač moralo istega uzakonjenega načela držati tedaj, kedar izda rešilo pravde, kajti posebno mora biti državljanu do tega, da ima razsodbe na svojem jeziku. To bi bilo moralo storiti to velesl. sodišče „proprio motu“. Če se pa to ni zgodilo in če sva,

midva potem še celo prosila, naj se nama namesto vročene nemške medsodbe izdá slovenska, potem se nama taka prošnja glede na uzakonjeno enakopravnost nikakor ni smela odbiti. Višje dež. sodišče najinemu rekurzu tudi ni ugodilo, a zato sta obe instanci odločili proti najini pravici iz državnega temeljnega zakona. — Razlogov, ki jih proti najini pravici navajati, pač ni moči smatrati, da bi bili po zakonu ali celó po pravu sploh. Niti jedna, niti druga instanca se namreč ne ozira na navedeni člen XIX., iz katerega se brez dvojbe snuje najina zahteva kot pravična. — Ministerski ukaz, na kateri se sklicuje prvi sodnik, veleva, da se mora v izključno slovenski pravdi, izdati slovenska rzsodba. Midva meniva, da bi se to, kar veleva ta ukaz, zgoditi moralo tudi tedaj, če bi ta ukaz izdan ne bil, in sicer zgoditi na podlogi člena XIX. Gotovo pa je tudi to, da če ministerski ukaz uravnava specijalni slučaj izključno slovenske pravde, s tem ne izključuje slovenskih rzsodbe na slovenske tožbe v mešanih pravdah. Tega bi tudi noben ministerski ukaz storiti ne mogel, ker bi s tem kršil temeljnega drž. zak. člen XIX. Dosedaj je ni zakonove določbe, katera bi prepovedovala slovenske rzsodbe v pravdah, kakršna je najina. Pač pa je tu temeljni državni zakon, ki pripozna enakopravnost slovenskega jezika, kakor hitro je v deželi navadni jezik. Ta temeljni zakon imel bi biti sploh normale vedno in povsod, če obstojajo ministerski jezikovni ukazi ali pa tudi ne! — Sicer pa tudi ministerskega ukaza ni, po katerem bi bilo zabranjeno, rešiti pravde s slovensko rzsodbo, če se toženec nemški zagovarja. Narobe! Po ministerskih ukazih je vsako slovensko vlogo rešiti slovenskim jezikom. Rešitev tožbene vloge pa ni tožbeni odlok, ampak rzsodba. Rzsodba je poglavitno, to hoče stranka, ki je pravdo pričela, ki je rzsodbi s slovensko tožbo temelj položila, imeti tudi v jeziku tožbe. Sodišče naj sodi s slovenskim jezikom, če se je slovensko tožilo: to je enakopravnost, kajti šele z rzsodbo se v stvari sodišče odzove v tistem jeziku, kateri je prositelju lasten. Ako bi se uže s slovenskim tožbenim odlkom zadostilo ministerskim jezikovnim ukazom, potem pa ni razloga, zakaj se za izključno slovensko pravdo izrecno zapoveduje slovenska rzsodba, kajti tudi v tem slučaju bi se slovenski tožitelj lahko zadovoljil s slovenskim tožbenim odlkom. To pa, če se toženec na slovensko tožbo s kakim drugim, v deželi

navadnem jeziku zagovarja, vendar ne more položaja toliko premeniti, da bi se vzlic slovenski tožbi izdala odločba v toženčevem jeziku, to pa tem menj, ker je tožitelj, vloživši slovensko tožbo, že pridobil si pravico do odločbe v istem jeziku. Smatrati je torej, da isto, kar velja po ministerskem ukazu za izključno slovenske pravde, velja tudi za mešane pravde, kakor hitro je tožba podana v slovenskem jeziku. To je smatrati tem bolj, ker, kakor rečeno, izreka drugi ministerski ukaz načelo, da je vloge pri sodiščih rešiti v istem jeziku, v katerem so podane bile. Pripomniti je tû, da je tožba taka vloga, ki obsega tožbeno prošnjo (Klagebitte) in pa tožbeno zahtevo (Klagepetit). Tožbena prošnja se reši s tožbenim odlokom, kateri praviloma razpiše obravnavo. Tožbeno zahtevo pa reši po inrotulovanih spisih šele začasna ali pa končna odločba. Če torej velewa ministerski ukaz, da je vloge reševati v istem jeziku, potem je tudi tožbeno zahtevo rešiti v istem jeziku, to se pravi: odločba mora biti tudi v jeziku tožbe. Tega stališča se drži tudi najvišje sodišče,¹⁾ katero je z odločbo z dne 21. aprila 1892, št. 4529 izreklo, da je prvo sodišče čisto pravilno ravnalo, ko je izdalo dokazni odlok v slovenskem jeziku, četudi je bila v pravdi samo tožba slovenska, kajti temelj pravdi je vendar ostala slovenska tožba in slovenska tožbena zahteva. Tudi v najini pravdi je torej bilo medsodbo izdati na slovenskem jeziku, to pa tembolj, ker so bili poleg tožbe tudi vsi ostali najini pravdni govori vloženi na slovenskem jeziku in je tudi inrotulacijski zapisnik bil zgol slovenski. Če se pa uže izprva ni izdala slovenska medsodba, bilo bi se to pač zgoditi moralo na najino izrecno prošnjo.

Najvišje sodišče z odločbo z dne 8. julija 1892, št. 8185, de intim. 30. julija 1892, št. 6930 — glede na to, da z izpodbijanima nižjesodnima odločbama, kateri odbijata prošnjo rekurentov, da bi se vročena medsodba z dne 5. marcija 1892, št. 1784 pozneje izdala še v drugem jeziku, ni prekršen nikak zakon, da torej tukaj ni podstave dvor. dekreta z dne 15. februvarija 1833, št. 2593 zb. pr. zak. za dopustnost izvenrednega pravnega pripomočka — ni ugodilo izvenrednemu revizijskemu rekurzu.

¹⁾ Glej »Slovenski Pravniki« 1892. I. št. 5 na str. 146.—149.

Dodatek. Ko je prišla v javnost višjesodna odločba tega slučaja, tedaj so v seji poslanske zbornice dne 18. majnika 1892. l. državni poslanci dr. Ferjančič in tovariši izročili do prevzvišenega gospoda pravosodnega ministra naslednjo interpelacijo:

Pri c. kr. deželnem sodišči Ljubljanskem vložila sta Ana K. in Anton Z. v imenu nedol. Antona K. po dr. Tavčarji proti Martinu K. 21. avgusta 1891, št. 7067 tožbo zaradi pripoznanja očetstva v slovenskem jeziku. V tem jeziku spisani so bili vsi pravdni govori tožiteljev in inrotulacijski zapisnik. Toženec pa je vlagal nemške spise.

Inrotulacijski zapisnik se je rešil tako, da se je izdala medsodba v dne 5. marčija 1892, št. 1748 v nemškem jeziku.

Tožitelja sta to medsodbo vrnila k sodišču in prosila, naj bi se jima vročila na slovenskem jeziku. C. kr. deželno sodišče je to zahtevo odbilo, češ, ker je iz besedila min. ukaza z dne 8. aprila 1883, št. 4224 razvidno, da je le tedaj razsodbe izdajati v slovenskem jeziku, kedar se je izključno v slovenskem jeziku obravnavalo, kar se pa v le-tem slučaju ni zgodilo.

Proti temu rešilu vložila sta tožitelja slovenski sestavljen rekurz do c. kr. višjega dež. sodišča v Gradci in le-tó je rekurentoma dalo vročiti na nemškem jeziku rešilo, katero utemeljuje tako-le: (Uže zgoraj navedeno Op. uredn.)

Po tem takem se slovenski stranki, četudi vložijo tožbo v slovenskem jeziku in isti jezik rabi v vseh pravnih govorih in spisih, odreka slovensko rešilo.

Ne glede na to, da bi na pr. po analogiji just. min. ukazov z 9. julija 1860, št. 10340 (za višje dež. sodišče v Krakovem in Lvovu) in z dne 9. aprila 1880, (za Prago in Brno), bilo v tem slučaju izdati slovensko rešilo, izreka pa tudi just. min. ukaz z dne 18. aprila 1882, št. 20513. za področje višjega dež. sodišča Graškega nadejo, da bode bistra praksa (»eine aufgeklärte Praxis«) sodišč pri rabi jezika »našla in nastopila izmej več odprtih potov najboljši pot.« Po duhu te nadeje so sodišča na Kranjskem do zadnjega časa izdajala svoje odločbe v jeziku tožbe.

Tej praksi protivno pa v le-tem slučaju c. kr. deželno sodišče Ljubljansko svojo odločbo upira na min. ukaz z dne 8. aprila 1883, št. 4224, kateri uravna samo postopanje pri višjem deželnem sodišči, ukaz, katerega — mimogrede bodi povedano — tudi višje dež. sodišče zadnji čas ne izpolnjuje več, kakor doslej, takó, da bi se v slučajih, katere ima ukaz v mislih, rešila strankam vročila tudi na slovenskem jeziku.

C. kr. višje dež. sodišče Graško pa tudi naravnost zanika, da je izza občega sodnega reda z dne 1. majnika 1781. l. izšlo káko vezoče določilo za rabo slovenščine pri sodiščih, in pripisuje nemščini pri sodiščih na Kranjskem značaj jedino v deželi navadnega jezika.

Tudi to vzbuja pozornost, da je višje deželno sodišče Graško v svojem rešilu z dne 10. aprila 1889, št. 3941, spoznalo rekurze zastran rabe jezika za nedopustne in izreklo, da je takšna rešila izpodbijati administrativnim putem, — da se pa istemu sodišču sedaj in povse proti justičnega ministerstva ukazu z dne 19. aprila 1882, št. 20513. primerno vidi reševati meritorno jezikovna vprašanja.

Ker sta torej navedeni odločbi mogli roditi se le iz neblagohotnosti do naravne in določilom člena XIX. drž. tem. zak. bližajoče se rabe slovenskega jezika

pri sodiščih, ker ti odločbi lahko odstranita celo sedanjo pičlo rabo slovenskega jezika, zato vprašajo podpisanci Njega ekscelenco gospoda pravosodnega ministra:

1. Ali sta Njega ekscelenci znani v uvodu omenjeni odločbi c kr. deželnega sodišča Ljubljanskega in višjega sodišča Graškega?

2. Hoče li Njega ekscelencia ukreniti kolikor hitro mogoče to, kar treba, da vzame tema odločbama značaj navodila za druge slučaje, in

3. je li sploh voljan izdati naredbe, s katerimi se bode zagotovila slovenskemu jeziku nezadržna in členu XIX. drž. tem. zak. z dne 21. decembra 1867. l. št. 142 drž. zak. primerna raba pri vseh sodiščih, kjerkoli prebivajo Slovenci?

Na to interpelacijo se do današnjega dne, 15. oktobra 1892 l. ni še dal odgovor.

d) Dedna priglasitev nujnega dediča zaradi dolžnega deleža?

K zapuščini Jurija V., ki je v svoji poslednji volji tujo osebo postavil univerzalnim dedičem, priglasila se je mati zapustnikova, Antonija V., na temelji zakona »cum beneficio inventarii«, zahtevajoč samo dolžni delež po §-u 783 obč. drž. zak., in zajedno pripoznavajoč poslednjo voljo, kolikor se ž njo ne krati njen dolžni delež.

Zapuščinsko sodišče je vsprejelo to dedno priglasitev k dolžnemu deležu.

Na pritožbo testamentarnega dediča ter postavljenega izvršitelja poslednje volje je višje dež. sodišče prvosodni odlok razveljavilo, dedno priglasitev Antonije V. zavrglo, zajedno pa zapuščinskemu sodišču zaukazalo, naj oglašeno zahtevo Antonije V., kakor nujne dedne naslednice, da dobi neprikrajšani dolžni delež, vzame na znanje in se na njo ozira razpravljajoč zapuščino. Razlogi: Iz prošnje Antonije V. je razvidno, da ona zahteva zgol svoj dolžni delež, ki jej pristojna po zakonu kakor materi zapustnikovi, a da ne nastopa kot dedna naslednica po smislu §-ov 532 in 547 obč. drž. zak. Iz tega pa izhaja, da njej glede na § 784. obč. drž. zak. in dv. dekret z dne 31. januarija 1844., št. 781 zb. pr. zak. ne pristojna pravica do razmernega dela posameznih, v zapuščino spadajočih premičnin in nepremičnin in da torej prositeljica ne more priti v jedno vrsto z dedičem, čigar zahteva po §-u 532 obč. drž. zak. zadeva substanco zapuščine. Po besedilu §-a 532 obč.

drž. zak. ter §-ov 797 in 799 obč. drž. zak. treba soditi, da le dediči, kateri bi radi, da se jim izroči cela zapuščina ali nje alikvotni del, so upravičeni in zavezani podati predpisano dedno priglasitev, toda za zahtevo dolžnega deleža, kedar je kdo brezpravno razdedinjen ali prikrajšan, ni predpisana podobna dedna priglasitev v §-u 775 obč. drž. zak.

Revizijski pritožbi Antonije V. najvišje sodišče z odločbo z dne 17. marcija 1891, št. 3160 ni ugodilo utemeljujoč, da po §-u 532 obč. drž. zak. je dedna pravica tista pravica, po kateri se nastopi cela zapuščina ali njen alikvotni del; da ta pravica, kot stvarna pravica, velja proti vsakomur, kdor bi si brezuspešno svojil kako pravico do zapuščine, da pa nujni dedni naslednik po §-u 784 obč. drž. zak. in po dv. dekr. z dne 31. januarija 1844 št. 781 zb. pr. zak. nima pravice do alikvotnega dela zapuščine same, nego njemu pristoja le proti dediču osebna pravica do plačila dolžnega deleža v denarji (ta delež je izračunati po ceni zapuščine); da torej v tem slučaju ne more biti govora o dedni priglasitvi in naposled, da sta oporočni dedič in pa zvrševatelj poslednje volje upravičena pritožiti se, ako hoče mati zapustnikova, tirjajoč le dolžni delež, nastopati kot dedna naslednica po smislu §-a 532 obč. drž. zak.

Iz upravne prakse.

Na pritožbe zoper sklepe občinskega odbora v rečeh domačega področja morajo politična oblastva poslovati na podlogi državne, njim naložene nadzorne pravice in dana je pravica rekurza zastran uporabljanja te obligatorne nadzorne pravice.

Deželni odbor v B. je zaukazal, da je del okrajne, preko mestne občine T-e držeče pomoščene ceste preobraziti v posuto cesto, a nato je sklenil občinski odbor v T. dne 22. junija 1891. l., da morajo vsi hišni posestniki ob novi cesti pred svojimi hišami napraviti nov tlak od kamenitih plošč s povišanim robom na svoje troške, ter je tudi z odlokom občinskega urada z dne 20. julija